

Hästskitsmöte Heby 2020-02-02

Välkomna!

Stina Röjerås, kommunens landsbygdsutvecklare och Häst i Heby-ansvarig hälsar välkomna. Heby kommun är en hästkommun och det finns goda förutsättningar för att leva ett bra hästliv i Heby. Stina berättar om hästen som friskvårdare, landskapsvårdare och näringslivsmotor. Under dagens möte ska vi prata om hur vi kan minska den påverkan som hästen har på mark och vatten, och försöka få till nya nätverk, bra affärstänk och samverkan mellan olika myndigheter och de som är aktiva i hästnäringen.

Information gödselhantering (Barbro Almlöf-Ekholm)

Barbro arbetar på miljöenheten i Sala-Heby med bland annat tillsyn av lantbruk (inklusive hästgårdar), industri, rivningsavfall och spridning av slam. De gårdar som har mer än 100 hästar (djurenheter) får tillsyn vart tredje år, andra tar man i projektform utifrån vilket område man bor i. Kommunen har haft ett tillsynsprojekt (inklusive hästgårdar) vid Örsundaån som tittat på hagar och gödselhantering. Barbro säger att många har bra kunskap vilket ofta beror på sin grund i att man vill att det ska vara bra för hästen.

Barbro går igenom de allmänna kunskapskraven (bild 1) med koppling till gödselhantering, och nämner exempelvis att det som avser "bästa möjliga teknik" är utifrån dagens kunskap, inte det som var bäst för 50 år sen.

I Heby kommun ligger alla områden, utom Enåkers socken, inom nitratkänsligt område (bild 2), och då gäller striktare regler för gödselhantering och utsläpp av näringsämnen.

Hon fortsätter med att berätta om schablonen för hur man räknar ut lagringsbehovet för en häst = 5 m³ per häst/6 månader. Volymen kan variera beroende på vilket strömaterial man har (bild 3).

När det gäller krav på egenkontroll (bild 4) så står det också en del om hur hagarna skick ska vara och att det ska finnas tillräcklig spridningsareal. Spridningsareal räknas ut genom att det bara får släppas ut 22 kg/fosfor/spridningshektar/år. Detta motsvarar ca 5 hästar/ha.

Frågestund:

Stina frågar vad som är de största svårigheterna med att sköta sin hästhage med avseende på gödsel och Cassandra svarar att det är svårt under år som detta eftersom det inte går att mocka när det inte är fruset. Barbro säger då att det är viktigt att planera inför år som dessa eftersom det är troligt att det kommer att bli fler milda vintrar framöver. Margareta nämner att man kanske behöver hårdgöra mer yta där det behövs.

Margareta frågar om kommunen kan gå ifrån de allmänna reglerna och Barbro svarar att vid behov kan kommunen sätta skarpare regler exempelvis att man ska ha lagring även vid färre hästar än vad lagen kräver. Det beror ofta på hur marken ser ut, om det är dåligt underlag, nära en bäck, lutar mot vatten etcetera så kan de ställa skarpare krav.

En fråga som Barbro ofta får är hur man kan göra hårdgjord platta för gödsellagring om man inte har råd att man inte har råd att bygga en platta, och då tipsar Barbro om att det kan funka med en tät vagn som man kan täcka. När det gäller såna frågor, eller andra frågor som rör exempelvis vad man kan göra med gödslet, så avslutar Barbro med att hon kan komma med tips. Så hör av er!

Gödselplaner för hästgårdar (Cassandra Telldahl Bjerkelöv)

Cassandra jobbar i LEVA-projekt Enköping – Heby, i Örsundaåns och Enköpingsåns avrinningsområde. I området finns ca 700 lantbrukare.

Cassandra börjar med att berätta om vilka regler som gäller (se presentation). En häst sprider ca 9 kg fosfor per år, varav ca 5 kg hamnar i hagen, vilket gör att det snabbt blir mer än 22 kg/fosfor per hektar. Margareta påpekar att det stora problemet är att folk köper gårdar med för lite mark, och Carin nämner att hon tycker att hästar bör ha miniarealkrav precis som alla lantbruksdjur. Det uppstod en diskussion om hur det går till när man ska bygga nytt stall, då får man en förprövning av bygglov, men man sätter ofta inga skarpa regler. Fast detta skiljer sig åt i olika kommuner/länsstyrelser.

Tänk dock på att det inte är hästen som har en dålig påverkan på miljön, det är hur vi håller den som kan bli problematiskt!

Cassandra går sedan igenom sina exempel på hur man kan minska näringsutsläppen från sina hästar, och nämner bland annat det är viktigt att försöka arrendera mer mark om det är möjligt.

Margareta påpekar att många naturliga betesmarker och åkerholmar är bra att använda, men att många är rädda för att hästar ska skada sig när de går i naturen. Efter detta följde en diskussion om hur man ska tänka runt öppna diken. De är viktiga för den biologiska mångfalden och därför är det viktigt att beta vid dem, och att det är viktigt att skydda dem från slitage i mindre rasthagar, medan det i en större betesmark inte behöver bli så stor påverkan.

Prat om värdet av naturbetesmarker som faktiskt tål en hel del slitage och står emot torka och fukt bra, men tänk på att dessa marker inte ska användas på vintern, att man ska undvika att utfodra ute i hagen (ibland är det till och med förbjudet). Och tänk på att inte hårdgöra yta i naturliga betesmarker. Det blev en fråga om hur man kan mocka i naturbeten, och tipset är att mocka deras toaletter mest. Vad säger de som hanterar hästgödsel om plockarna får med stenar? Det tycker de inte alls om. Kan det också bli ett problem med stenar i sedimentationsdammar? Nej, det brukar inte vara ett problem.

Vi förlorar biologisk mångfald i Sverige för att vi förlorar värdefulla betesmarker som inte betas, och där skulle hästarna kunna göra stor nytta. Cassandra nämner också nyttan med att beta stränder och den så kallade blå bården.

Cassandra fortsätter med att berätta om att det är viktigt att hålla diken i bra skick, och att man kan kontakta markavvattningsföretaget (om sånt finns) för att få hjälp med detta, och knyter sen an till det som Margareta tog upp tidigare om att gårdgöra yta, och tipsar om att när man hårdgör yta så kan det räcka att göra det bara på en mindre yta som är speciellt påverkad.

Efter det så går Cassandra igenom de organisationer som man kan vända sig till för att få råd, och nämner ex. Greppa Näringen, där det ska tillkomma en hästmodul, och Skitsmart. Cassandra tipsar om att ta fram en gårdsvis gödselplan där man kan se vad som behöver göras just på min gård, och vad som händer med gödseln när den lämnar gården. Cassandra hjälper gårdar med att ta fram gödselplaner om ens gård ligger inom Örsundaåns avrinningsområde.

Behöver man hjälp så kan man också kontakta Cassandra!

Exempel från Julmyra Horse Center (Carin Barrsäter)

Carin har jobbat med miljöfrågor på Julmyra sen 2011. En av anledningarna till att Julmyra jobbar så aktivt med vattenfrågor är för att Julmyrabäcken som går genom området leder ner till Vansjön-Nordsjön som är övergödda och håller på att växa igen. Därför ställdes krav på att jobba med vattenfrågorna när man etablerade Julmyra HC 2008.

När de började arbeta med vattenfrågor så gjorde de en riskutredning för att se vilka områden de behöver arbeta med. På den tiden var det lite osäkert vilka åtgärder som fungerade eller inte, så de testade att göra åtgärder som de nu håller på att utvärdera.

JHC tar emot besök för att titta på miljöåtgärder, även till de som kommer till JHC av andra anledningar

I sin presentation så visar Carin på de problem som man identifierade och lite exempel på vad man gjort för att lösa dem. Carin berättar också om skillnaden mellan passiva och aktiva skyddszoner, där de passiva fungerar genom att de är ett visst antal meter breda så att vattnet kan rinna igenom marken passivt. De aktiva zonerna kan vara smalare, men de slås så att man hjälper till föra bort näring på det viset. I projektet LIFE IP Rich Waters ska Julmyra Horse Center och Heby kommun ta fram information om de åtgärder man gjort på Julmyra så att det kan spridas till andra.

Alla stall på JHC har samma gödselhantering, gödseln samlas in i täta containers och körs sen till en gemensam uppläggningsplats, och sen ut på åker. Deras gödselplatta var byggd för 200 hästar, men det visade sig att det blev mer gödsel än planerat så de var tvungna att bygga en platta till.

För att minska mängden gödsel har man fått pengar för att sortera bort spånet från gödslet. Man räknar man på när det är bäst att göra sorteringen och hur mycket fosfor man förlorar till spånet mm och hästgödsels egenskaper. De har en kontakt som kan tänka sig att elda spånet från gödslet. Då får spånet ett extra liv. De vill också titta på om det rensade hästgödslet går att använda till biogas.

Det kom en fråga om de sett någon förändring i Julmyrabäcken efter deras åtgärder och svaret är att de har tagit prover, men det är svårt att dra slutsatser för att det är många saker som påverkar vattnets kvalitet, så nu ska man fokusera på att mäta i fosfordammarna för att kunna isolera effekten på dem.

Någon annan frågade om det är det realistiskt med 500 hästar på Julmyra? Eftersom det är 250 hektar och hästarna hålls på ett väldigt specialiserat sätt så har man möjlighet att få till en bra hästhållning. Och alla nya gårdar/hus som tillkommer så anlägger man hagarna så att de ska vara optimala.

En åhörare som jobbar med rapsbaserat strö (rapshalmpellets) kommenterade att det stöt kan man köra direkt till biogasanläggningen utan att sortera först. Visas säger att det går att göra så med halmpellets också, men den ska blandas ut innan man gör biogas. Här följde en diskussion om vilket strömmaterial som är bäst för att göra biogas och för hantering mm. Mycket dålig halm hamnar i halmpellets, och det gör att det dammar mycket.

Leverantörer av hästgödsel får betala för att lämna materialet, men på sikt vill man ju att detta material ska bli värt nånting så att man faktiskt kan få betalt för det istället för att betala för att bli av med det. Det utsorterade spånet från Julmyra går bra att elda, men de måste titta på hur det ska klassificeras mm innan de kör fullskaligt.

Hästgödsel – resurs eller problem? (Margareta Bendroth, Hushållningssällskapet Sjuhärad)

Margareta börjar med att presentera sig och sin bakgrund, och går sedan in på några exempel på projekt som hon varit inblandad i (se presentation).

Då ca 70% av alla hästar hålls tätortsnära så det är ett problem att de som hämtar gödseln bor långt borta, och att många som bor tätortsnära har inga kontakter med gödselmottagare. Men hon visade också exempel där även folk som bor grannar på landet inte vetat om varandra, men där nya samarbetet lett till både ekonomiska besparingar och miljönytta. Det kan vara viktigt att tänka på logistiken kring gödselhanteringen när man bygger nytt för att underlägga hämtning och lagring mm.

I två projekt lät de alla som har hästgödsel märka ut sin gård på en karta, och sen låta alla som vill hämta hästgödsel märka ut var de bor eller har sitt företag. Då ser man enkelt vilka som ligger nära varandra och det öppnar upp för samarbeten. En fråga ställdes om detta skulle gå att göra i Heby och det tittar vi vidare på.

Det har tidigare varit ett väldigt litet intresse för detta med rätt gödselhantering, och låg kunskapsnivå, och hästgödsels värde har minskats på grund av okunskap och fördomar. Detta vill de råda bot på genom att lansera ett verktyg för att beräkna gödsels värde. Med detta verktyg kan man också beräkna hur stora areal man behöver till sina hästar för att inte överskrida de 22 kg/fosfor/ spridningshektar som vi pratat om tidigare.

Margareta konstaterar att ha tillräckligt med mark löser många problem när det kommer till hästgödselproblematiken. Hästen är en outnyttjad resurs eftersom de inte betar naturbetesmarker i så stor utsträckning som de skulle kunna, men det krävs också lite kunskap för att beta dessa värdefulla marker på rätt sätt.

Hon tipsar också om skriften "Hästgödsel, en resurs"

Eftersom det ofta finns en kunskapsbrist hos både hästfolk och tjänstepersoner så blir det olika behandling i olika kommuner och olika kunskapsbas. I några kommuner har kommunen själv markkarterat sin mark för att få bättre koll på näringsstatus, i andra kommuner ställer man det som krav vid tillsyn (sa Cassandra).

Ett tips för att hantera små mängder av gödsel är att använda kompostmask, då behöver man inte köra iväg den!

Hon konstaterar att: "Hästsverige har organiserat sig efter det som skiljer istället för det som förenar", men det är det som ett möte som detta kan råda bot på. Mycket kan vinnas på att någon är sambandscentral för dessa frågor. Hästskit förenar?!